ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

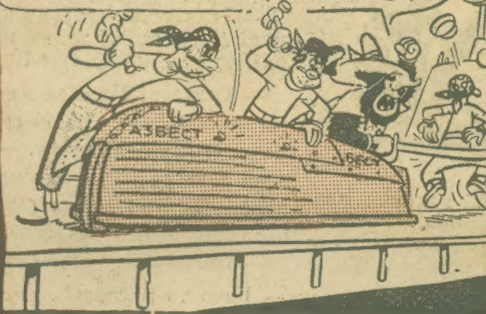
ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XVI — Број 134 — Субота, 24 јул 1954

Мики трага за Мула-ом

„ТО НИЈЕ ФЕР"

24

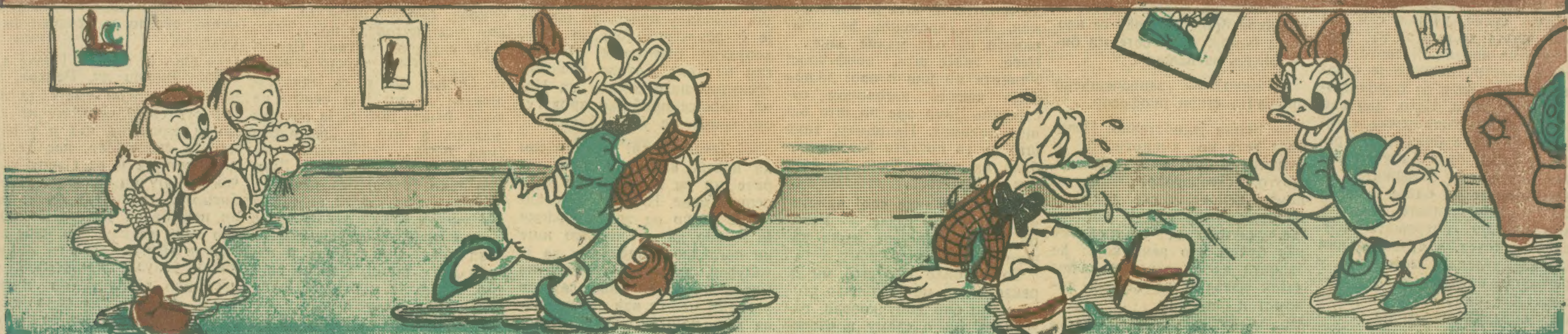

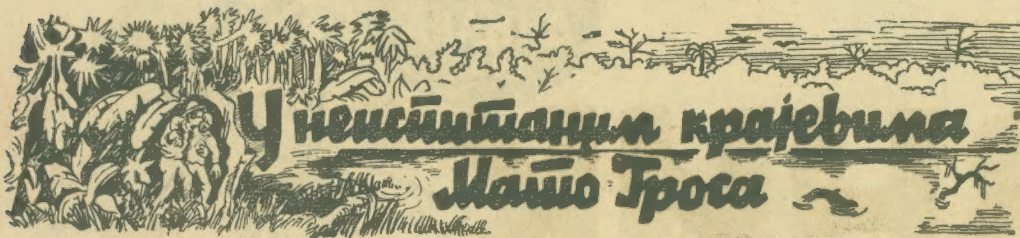

Прошло је већ више од годину дана како је познати истраживач професор Бергам пошао да тражи остатке старог града за који се причало да лежи у неиспитаним крајевима Мато Гроса. у Бразилији. Отада се о њему ништа више није чуло. Последњи белац који га је видео био је неки амерички мисионар који је живео међу урођеницима на извору реке Кујаба. Он је двојици научникових асистената, Францу Брауману и Берту Ајхорну скренуо пажњу да иду усусрет великој опасности ако буду пошли да траже свог изгубљеног професора. Ево како је Брауман описао тај подухват у својој недавно изишлој књизи „Река без имена“.

„Из подручја Кујаба прешли смо у долину реке Кулуене, а затим у степу „сертао”, која у периоду суше претставља велику, безводну пустињу. Напуштени од својих носача и водича, исцрпљени жегом, прогањани од непријатељски расположених урођеника, изгубили смо се у овим пустињским пространствима. Судови за воду били су нам празни, хране смо имали још само за неколико дана. Шта да радимо?

Цео дан и целу ноћ лутали смо очајни кроз бескрајни голи предео у коме је владала гробна тишина, где није било ни дивљачи, ни птица.

Следећег јутра, на хоризонту се указало крваво-црвено небо. Вукли смо се полумртви од глади и жеђи. У подне смо наишли на једно дрво. Али, његово игличасто лишће било је сувише високо да бисмо га могли дохватити. Отсекли смо једно парче као кост тврде коре и покушали да је жваћемо. Кад сам јој осетио укус, брзо сам је испљувао, јер је била горка као чемер.

Предвече смо у једном жбуну нашли испуцало дрвено корито. Некад је овде морало бити воде. У земљи су се виделе дубоке суве пукотине. Последњом снагом, уз помоћ ножа, почео сам да копам рупу. Кад ми је рука већ до рамена била у земљи, кад сам мислио да ћу осетити дах влаге, захватио сам пуну шаку песка и ставио га у уста. Одмах се и Бернт бацио на земљу, зарио руке у песак и напунио њиме и нос и уста... Обојица смо брзо увидели да је песак био потпуно сув.

Пала је ноћ. Ја сам био сасвим клонуо. Мисли су ми се бркале. Бернт је једва дисао. Био сам начисто с тим да нам је остало само још неколико часова живота. Ако не дође никакав спас — не, ако се сами некако не спасемо — били смо изгубљени.

Нешто се морало учинити. Нисам имао снаге да устанем, па сам почео да пузим. Куда, ни сам нисам знао. Пузао сам као црв преко неког ситног, трновитог жбуња. После сваких десетак метара легао бих на земљу и дахтао од умора. Али сам се увек поново дизао. Наједном, шибље око мене постало је гушће. Имао сам муке да се провучем кроза њ. Трње је боло, али сам га ја једва осећао. Пузао сам и пузао... Ноћ је била непрозирно мрачна. Ишао сам затворених очију. Најзад, трње се проредило. Пузао сам још два-три корака, заграбио насумце рукама, али нисам нашао ослонац... А натраг се није могло. Посрћући, пао сам на лице. Котрљао сам се, клизао и превртао. Изненада, нешто је пљуснуло и попрскало ме. Осетио сам воду.

Идућег тренутка, кад сам се уверио да то није фатаморгана, бацио сам се на влажни песак лагуне и пио, пио, пио...”

Тек кад је утолио жеђ, сетио се Бернта. Како да му однесе драгоцене течности? Напунио је водом једну ципелу и полако пошао натраг. Провлачио се опет кроз жбуње, али никако да угледа друга. Ноћ је већ била на измаку кад му је постало јасно да је залутао. Сад више није ни пазио куда иде. Посртао је од умора и очајања. И кад је већ мислио да Бернта никад више неће видети, нашао га је испод једног жбуна — без свести, али живог. Вода је деловала као неки чудотворни лек... Окрепљени, могли су доћи до лагуне.

„... Сад, сад је опасност прошла. Бернт је био спасен. Успентрао сам се уз обронак и пошао по наш оскудни пртљаг. Кад сам се опет вратио до лагуне, седео је мој пријатељ крај реке. Пред нама је лежала вода мирна као огледало. Била је бистра до самог

пешчаног дна, по коме је расло ретко водено биље.

Збацио сам са себе влажно одело и појурио ка реци. Знао сам да би у њој могло бити крокодила, или, што је још опасније, пиранха, тих малих риба-разбојника са као игла оштрим зубима... али, данас нисам имао воље да паметно расуђујем. Без размишљања скочио сам у хладну воду.

Како сам брзо скочио у воду, исто сам тако брзо и изишао из ње. Пливајући, био сам се изврнуо на леђа и притом погледао на наш пртљаг, који сам малочас непажљиво бацио. Видео сам како се иза моје вреће издигла светлосива змија и сикћући устремила на Бернта. Брзо сам изишао на обалу, али нисам знао шта да радим. Наше оружје лежало је испод отровнице. Ишчупао сам из влажне земље један подебео штап и са стране се приближио змији, која је окретала главу час према мени, час према престрављеном и занемелом Бернту. Замахнуо сам полако. Кад је подигла главу, ударио сам је муњевитом брзином. Није било пријатно помислити шта би се десило да је ударац промашио. Колена су ми клецала док сам прилазио мртвој змији. И овога пута смо срећно прошли, али ја више нисам осећао жељу за купањем.

Тога дана срећа нас је и даље пратила. Предвече сам убио једну морску птицу налик на нашу дивљу патку, која је долетела са истока и пала у жбуње на другој страни обале. Имао сам муке док сам убијену птицу нашао у честару.

Кад сам се вратио, нашао сам Бернта нагнутог над карту, како нетремице посматра широку, белу површину која се пружала између река Ксингу и Арагваје. Ова равница носила је име „Сера де Ронкадор”. Сео сам поред њега и загледао се у мапу. Према мојој оцени, налазили смо се тек негде на средини велике, беле плоче. А то што је та површина била бела, значило је да је још непозната и неиспитана. Нигде на том пространству није била обележена ниједна река. Померио сам траку за мерење према северу за око сто километара, затим према југу отприлике исто толико, али нисам могао открити никакву реку. Па ипак, река — та безимена река — била је ту, пред нама. Текла је према истоку, а то је могло да значи само једно: да је она била притока или реке Дос Мортес, или пак главне реке — Арагваје!

Гледали смо укочено у карту. Зар је могућно да на овој нашој прастарој Земљи постоји једна тако велика река која није позната човечанству? Одједном, почела је страшна празнина дивљег сертаоа да добија један нов изглед.

Одлагања није могло бити. Требало је донети одлуку.

— Река тече у правцу нашег пута. Јеси ли за то да идемо низ њу? — питао сам Бернта.

— Свакако! Изгледа да другог излаза нема. Добро смо упознали безводну степу. — Његово лице се наједном смрачило. — Изгледа ми да смо данас ипак нешто постигли.

— Постигли? — упитао сам.

— Како то мислиш?

Али, још пре но што ми је одговорио, схватио сам његову мисао:

— Знам шта мислиш. Да је професор Бергам стигао до ове реке...

— ... вратио би се жив у цивилизацију! — заврши он моју реченицу.

ГДЕ ЈЕ МОЈ ПРИЈАТЕЉ?

РОМАН ОД Р. Ф. КАСЛА

(12)

— Нисам то знао, — рекох просто. — Поступио сам као коцкар: ризиковао сам. Видите, пало ми је на ум да сам ја, кад сам први пут открио начин на који се споразумевају, био у полусну. На основу тога закључио сам да код људи постоји извесно стање духа које њима није приступачно, које код њих не доводи ни до какве реакције. Помислио сам: ако они могу да читају само оно што је на површини, само свесне мисли, онда сам сигуран. Да сам се у овом свом закључку преварио, сигурно је да се сад не бих налазио овде.

— Не могу а да се не дивим вашем плану, али, нимало мање, и вашој храбрости. Можда то и није храброст, већ очајање, — мрмљао је професор, нервозно корачајући по соби. — Да, очајање. План је био добар, али се ипак могло догодити да не успе, да беочузи тог ланца не улазе свуда један у други. Прво, ја сам учинио да се више не противите њиховом плану, а затим да поверујете да је Цим у праву што им помаже. Треће, учинио сам да заборавите да смо се нас двојица јуче видели. Четврто, из ваше свести нестало је сећања на ваш план за борбу против Марсоваца. Пето, дао сам вам две постхипнотичке сугестије: једна је била да у тренутку кад буде изговорена реч „спавати“ затражите да вам дозволе да одете у град да се тамо испавате и да у том случају потражите најскупљи хотел, а друга да вам се, кад угледате моје име у регистру, потпуно врати сећање... Ох, камо среће да је све ово ваша измишљотина... Камо среће да сте се само нашалили са својим старим професором...

Приђох му и узех га под руку. Његове очи наједном се испунише ужасом и он ме зграби за руку која је била провучена испод његове.

— А шта ако су вас пратили? — запита дрхтавим гласом.

— Да су ме пратили, нијелан од нас двојице не би више био у животу, — рекох, умирујући га. — Они уопште нису посумњали у моју искреност, јер оно што сам говорио ја сам и мислио. А они су проверили моје мисли, у то будите сигурни, и нису нашли ништа сумњиво.

Ипак, иако сам био сасвим сигуран у то, лагано се осврнух по соби, готово очекујући да из неког угла чујем глас који би био мој, Цимов или професоров.

— А даље? Шта даље намеравате да чините? — трже ме из мисли професоров глас. — Како сте дошли до динамита и шта ћете с њим?

— Ево шта намеравам: причврстићу за пакете детонаторе, напунићу њима џепове и вратићу се у шуму, тамо где сам оставио Цима, Марсовце и њихов брод. Вратићу се као жива бомба. А ви ћете ми бити фитиљ за паљење.

— Како? — запрепашћено прошапта стари професор.

— Веома једноставно. Прво, опет ћете ме хипнотисати и учинити да заборавим све ово. Друго, сугерираћете ми да немам џепове... све док ми не буду потребни. И последње, учините да у тренутку кад будем чуо речи које ће значити да су спремни за полазак извадим из џепова динамит и бацим га.

— Али, то значи и вашу смрт!

— Можда.

— А шта ће бити с вашим пријатељем Цимом Хендриксом? Зар и он треба да настрада заједно с Марсовцима?

— Не! Видите, на то досад нисам мислио. Спреман сам да умрем, јер другог излаза нема. Али, немам права да и Цима осудим на смрт. Јер, Цим не само да ми је пријатељ, већ је и необично добар и способан човек. Он није одговоран за своје садашње поступке. Ја то знам. Биће му тешко кад се освести, кад буде схватио на шта је био спреман. Али, временом ће заборавити на ове мучне дане... Него, знате шта, професоре! Учините ми још и ово: да под било каквим изговором отстраним Цима пре но што бацим динамит. Например, тиме што ћу га послати до аутомобила на путу. Тамо ће бити ван опасности...

Професор даде свој пристанак климањем главе. — Ускоро ће мој асистент доћи вашим колима пред крчму.

То је било све што ми је рекао. Тада ме је привео столу и ми смо доручковали, разговарајући о свему и свачему само не о Марсовцима и мојој намери. Да нас је ко за то време гледао и слушао, никад не би ни помислио да нас обојицу море тешке бриге.

Било је већ касно по подне кад сам напустио град. Једино чега сам се сећао било је да сам у њему преспавао неколико часова и да тај сан није баш био миран и окрепљујући. Док сам се возио кроз мирни сеоски пејзаж и махањем руке отпоздрављао деци која су се играла поред пута, мислио сам на необично путовање на које ћу ускоро поћи. Осећао сам се као да заиста путујем, као да сам се најзад сложио са Цимовим ставом.

Брзо сам стигао до места где пут прави једну оштру кривину. Познавао сам је добро. Ту смо двадесет часова

раније изишли из кола и одатле пошли у шуму, до ње ме је јутрос рано, још по тами, допратио Марсовац. Изишао сам из кола. Готово у истом тренутку налетео сам на Цима, који се пробијао кроз густо шипражје украј друма.

— Закаснио си! Мислио сам да нећеш више ни доћи, — рече ми он прекорно и пође испред мене. Његово лице било је сјајно од зноја. Толико је журио да ме честито није ни погледао. Видео сам да је узбуђен, да му је глава пуна мисли и жеља. Знао сам да у својој машти већ преживљава дане који ће наступити после повратка са овог путовања.

Ваздушни брод Марсоваца лежао је на оном истом месту на коме се налазио јутрос. Његов бледозелени оклоп блистао је обасјан зрацима подневног сунца. Око њега се није могао приметити никакав знак живота. Шумска чистина била је тиха и, сем Цима и мене, потпуно пуста. Пун неке неодређене туге сео сам под једно дрво и уморно се наслонио на његово стабло. Тада, готово поред самих ногу, спазих да се трава повија као да по њој неко гази. Цим се окрете према том месту, напрегнута израза, као да слуша нечије речи.

— Не могу сасвим да те разумем, — обрати се он мени после неколико тренутака. На лицу му је био срдачан, пријатељски осмех. — Чуди ме твоје понашање. Све до јуче си се нервирао, препирао, узбуђивао. А сад, док ја дрхтим од узбуђења и нестрпљења, ти седиш мирно, као да не полазиш у васиону већ на обичан излет. И, што је најинтересантније, то није намештено. Ти то не глумиш.

— Изгледа да је твоје пријатељство с Марсовцима постало још присније, — рекох му на то.

Он климну главом, а уз образе му букну црвенило.

— Ово је само почетак, — рече он гледајући негде мимо мене, као да ја нисам ни постојао. — Ти ништа не знаш о плановима које смо ми заједнички створили за оно време док си ти, после оног нашег сукоба, био у несвести. Ми смо тада путовали по...

Он наједном умукну. Песнице су му биле чврсто стиснуте. Осећао сам да се једва уздржава да ми још нешто не каже, нешто што га је одушевљавало, а што ја још нисам смео знати... Насмеших му се у знак да га схватам. Дуго смо тако седели без речи.

Најзад, троугласта врата на ваздушном броду отворише се и, као да је то отварање било неки знак, Цим устаде и изгуби се у шуми. Кад се вратио, носио је у рукама једну овећу картонску кутију.

— Храна, — одговори он на мој упитан поглед. — Морао сам да одем до једне куће поред друма да купим штогод за јело. Смешно, зар не? Био сам потпуно смео са ума да нас двојица треба нешто да поједемо пре поласка, а морамо јести и док будемо путовали.

Помогао сам му да накупи сувих гранчица.

— Имаш ли шибице? — запита ме Цим док сам му прилазио с нарамком дрва. Он је стајао поред једне гомиле суварака и пипао се по џеповима.

Један делић секунде стајао сам пред њим и гледао га као да не разумем шта ми говори. Тек сада, кад у овој малој хотелској соби у мислима поново преживљавам тај тренутак, схватам колико је он био критичан. Мало је недостајало па да цео мој план пропадне. Сад тек то схватам. Али, тада сам само изгубљено стајао и глупо буљио у Цима. Нисам могао да потражим шибице, јер се уопште нисам сећао имам ли ја џепове на свом оделу или не.

— Шта је? Имаш ли шибице? Потражи! — нестрпљиво ми рече Цим, гледајући ме некако чудно. Тада сам наједном осетио страховиту хладноћу. У истом тренутку неколико мразом опаљених листова паде с дрвета испод кога сам стајао. И, као што се оног страшног дана у предграђу после изненадног мраза појавио танак пламени језик, тако и сад угледах светли млаз који је пролетео кроз ваздух и пао на гомилу суварака. Ватра плану. Збуњен и изненађен у први мах, Цим стаде наглас да се смеје, весело и дечачки необуздано.

— Ово је дивота! Права дивота. Видиш ли, Роџере, да наши пријатељи умеју да искористе своју вештину не само за разарање, већ и у племените сврхе. Јер, нас двојица, шепртље и расејанци који чак немају ни шибице, умрли бисмо од глади или бисмо били приморани да једемо пресно месо да нам они нису запалили ватру. Хвала на племенитој услузи, пријатељи! — несташно довикну он према броду. Смејао сам се заједно с њим, искрено и од свег срца.

(Наставиће се)

Легенда о Виљему Телу

Многи народи имају причу о свом националном јунаку. Имају је и Швајцарци. Њихов национални јунак је Виљем Тел.

По тој причи постојао је неки Геслер, веома обесан човек, који је био намесник аустриског цара Алберта I у кантону Ури. Једнога дана овај горопадни човек наредио је људима у месту Алдорфу да се сви поклоне шеширу који је био израђен у бојама аустриске заставе и да тиме докажу своју верност аустриском цару. Шешир је био изложен на самом тргу. Искупљени народ пролазио је у колони крај изложеног шешира и клањао му се, покоравајући се намесниковој заповести. Само један човек није хтео да се поклони — сјајни стрелац Виљем Тел. Геслера је то јако разљутило и, да би га казнио, наредио му је да стрелом обори јабуку са главе свога сина.

Тел је послушао ову наредбу. Ставио је јабуку на синовљеву главу, а затим се удаљио и затегао лук. Свима је стао дах. Стрела је фијукнула и оборила јабуку. Дете је остало живо. Али, Геслер је код Тела пронашао још једну стрелу.

Кад га је упитао зашто му је била потребна ова друга стрела, Тел му је смело одговорио да би њоме убио њега да је случајно оном првом погодио сина. На то је Геслер наредио да Тела ухапсе.

Неколико дана доцније, више стражара повело је везаног Тела преко језера на другу страну. Наједном, избије страховита бура. Стражари су знали да је Тел добар веслач, па су га одвезали да им помогне. Кад су се приближили крају, Тел је искочио на обалу, а чамац гурнуо натраг у буру. Доцније је на путу сачекао Геслера и убио га.

По легенди, није ни Тел остао жив. Тамо се прича да је он, пролазећи крај једне реке, спазио неко дете како се дави. Није размишљао ни тренутка, него се бацио у реку. Дете је успео да избаци на обалу, али он сам није могао да се спасе; валови су га однели.

Тел је истакнута личност у швајцарским јуначким причама, у којима се говори о борби Швајцараца за слободу и независност њихове земље. Сама легенда о Виљему Телу појавила се средином 15 века. Доцније се утврдило да прича о сјајном стрелцу и о његовим доживљајима, који су слични Теловим, постоји и у данском, исландском и енглеском предању.

Ова легенда надахнула је многе уметнике. Тако је Шилер написао познату драму „Виљем Тел", а Росини истоимену оперу. Њу су обрађивали и други уметници.

Зуби се више неће пломбирати

На недавном састанку Друштва америчких хемичара саопштено је да је једна група лекара открила хемиски процес који потпуно искључује потребу пломбирања зуба. Место злата, амалгама сребра или порцелана, зубни лекари ће у шупљину оштећеног зуба стављати једну хемикалију која потстрекава зуб да сам производи кристале калцијума и фосфата истог састава као што је и остала зубна маса. Хемикалија је добијена комбинацијом колагена, једног протеина који се налази у костима и кожи, са нерастворљивом супстанцом хондроитин-сулфата. Нова метода, која искључује досадашње механичке начине пломбирања, омогућује, по мишљењу њених проналазача, да се пукотина у зубу попуни исто тако добром масом каква је била раније, ако не и бољом.

WALT DISNEY'S РОБ РОЈ

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

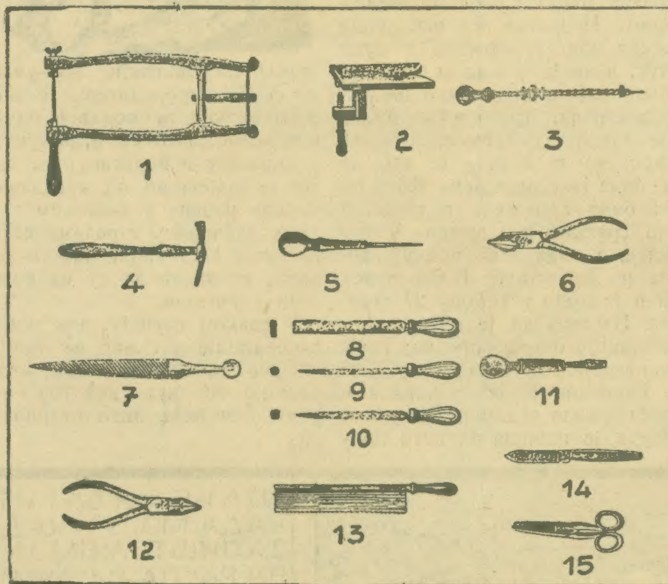
АЛАТ

Алатом се називају сва она средства и справе којима се људи служе за производњу и одржавање добара. Њиме су се људи служили и у најстаријим временима, а правили су га од дрвета, камена, костију, љуштура, доцније од метала и разног другог материјала.

Развитком технике и културе, алат се све више усавршавао и људима олакшавао посао, јер помоћу алата човек може с мање снаге да савлада отпор веће силе.

Овде ћемо говорити о алату који служи за прављење разних забавних предмета. Уствари, тај алат и материјал омогућују човеку да пријатно проведе слободно време у једној ретко занимљивој забави. У исто време то је најпријатнија забава и за децу, јер она виде, а и сама учествују у томе, како човек гради и ствара. То децу васпитава за рад и развија код њих смисао за разноврсне комбинације, натерује их да мисле и проналазе.

За ову забаву није потребна никаква радионица. У слободном времену то може отац да ради са својом децом: зими у кујни, а кад је топлије време пред кућом, на тераси итд.

На слици коју доносимо има петнаест алатки за разне резбарске радове. Ево њихових имена:

1) тестерица за дрво
2) постоље за сечење
3) бургија са помичним завртњем
4) чекић
5) шило
6) клешта за сечење
7) полуокругла турпија за дрво
8) пљосната турпија
9) округла турпија
10) троугласта турпија
11) одвртка
12) пљосната клешта
13) широка клешта
14) ножић за жлебове
15) маказе.

Са овим малим ручним алатом и с материјалом који се састоји од шперплоче, хартије, понекад од кромпирића, жира, кестења и томе слично, може се начинити много лепих ствари. Разуме се да треба имати и албум шта све може помоћу тога алата и од тог материјала да се направи. Овде ћемо набројати само неколико таквих предмета. Добар мајстор може лако да направи разноврсне животиње, биљке, разне врсте кола, којих има на селу и у граду, затим трамваје, аутомобиле, мотоцикле, возове, куће разних типова, паркове, градове, чамце, бродове и низ других занимљивих ствари. Није потребно напомињати да су потребне и бојице којима ће се поједини делови тих играчака обојити. Ето, помоћу тог алата и материјала може да се створи једна мала радионица, у којој ће наћи забаву и одрасли и деца.

НОВЕЛА и РОМАН

Новела је уствари приповетка у којој писац, да би што више заинтересовао читаоца, узима неки узбудљив догађај, који живо изложи, па се онда тек враћа на оно што је раније било. Новела је живља и узбудљивија него приповетка у ширем смислу, а може бити дужа или краћа. И она је књижевно-поетски састав у коме се износи догађај достојан уметничке обраде. За њу је, као и за приповетку, важно: избор предмета о коме ће се писати, богатство ситуација, разноликост типова, карактера итд.

Роман према приповеци стоји као епопеја према епу. Све оно што је потребно за добру приповетку, потребно је, само у још већем обиму, и за роман, у коме се приповеда о читавом једном друштвеном реду, о неком знатнијем периоду пуном догађаја, који често захватају и цео народ. Због тога се роман назива још и модерном епопејом.

КО СУ БИЛИ ТЕРЦОМАНИ?

До 1836 године ниједна страна држава није имала свог дипломатског претставника у Београду. Уместо њих Аустрија је имала политичке агенте који су код српских или турских власти (кнеза Милоша и београдског везира) посредовали у пограничним, полициским, финансиским, царинским, санитетским и трговачким пословима и споровима. Ови агенти звали су се терцоманима. Како је њихова функција била везана за све послове њихове владе, они су били посредници [illegible] курирске службе [illegible] и Цариграда.

РАСПРОСТРАЊЕНОСТ ХЕМИСКИХ ЕЛЕМЕНАТА НА ЗЕМЉИ

Хемиски елементи нису подједнако распрострањени на земљи, јер се већина њих налази у спојевима. Неки су веома раширени, али свуда у малим количинама, док се други налазе само на одређеним местима, али у већим количинама. Овде ћемо навести у којим су процентима ти елементи распрострањени на земљи.

Елементи	У земљиној кори	У океанима	У атмосфери
кисеоник	49,52	85,79	23,00
силицијум	25,74	—	—
алуминијум	7,51	—	—
гвожђе	4,70	—	—
калцијум	3,30	0,05	—
магнезијум	1,94	0,14	—
натријум	2,64	0,14	—
калијум	2,40	0,04	—
водоник	0,88	10,67	—
титан	0,58	—	—
угљеник	0.078	—	—
хлор	1,188	2,08	—
фосфор	0.12	—	—
манган	0,08	—	—
сумпор	0.048	0,89	—
баријум	0,047	—	—
азот	—	—	75,60
хром	0,3	—	—

Једанаест елемената чине основни састав земљине површине и атмосфере (тј. 99%), док осталих 89 елемената суделују у томе са свега 1%.

Разговори о „Времену“

Како настаје »време? — Чудно питање! Зар се оно уопште може поставити? Да, на Земљи може, док би, например, на Месецу било бесмислено. Јер, верни пратилац наше планете није обавијен ваздушним омотачем и на себи нема ни капи воде, а баш та два елемента — ваздух и вода — стварају, заједно са Сунчевим зрачењем, оно што ми на Земљи називамо "временом". Без воде нема кише и других талога, а без ваздуха нема ветра — према томе ни "времена".

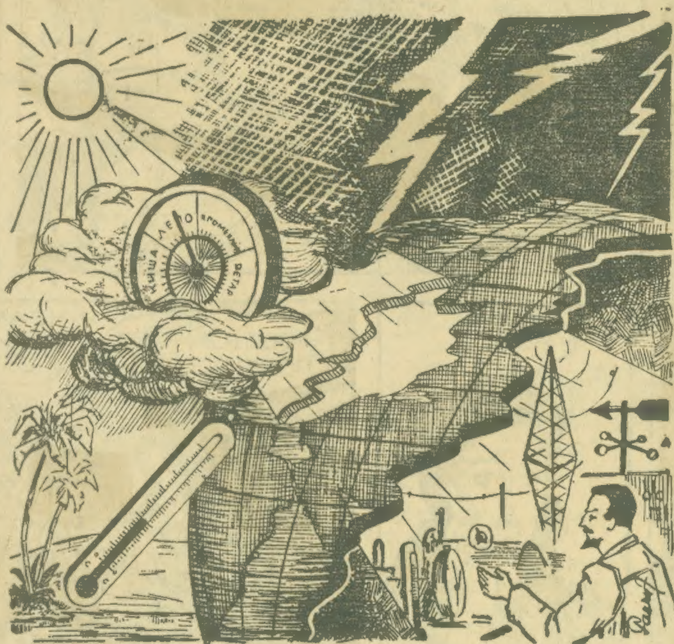
Како, дакле, на Земљи, настаје "време"! Не праве га, разуме се, ни метеоролози ни барометар, већ у првом реду — Сунце. Оно загрева воду на Земљи, тако да она испарава, а та пара ствара облаке. Испарена вода поново ће се вратити на Земљу у облику кише, снега и града. Но, Сунце загрева и ваздух, и то — неравномерно. Због тога настају фронтови хладног и топлог ваздуха, ветрови и буре, дакле оно што се зове "време".

Ваздух не видимо, али се зна да се он састоји од сићушних молекула. Њихов број чак је и утврђен. У једном кубном сантиметру ваздуха — а то би стало у један обичан напрстак — налази се 27 трилиона молекула! Кад Сунце греје, молекули се загревају и шире, почињу да се крећу и све више се удаљују један од другога. На тај начин топао ваздух постаје разређенији и лакши, па се зато пење увис. Код хладног ваздуха имамо обрнут процес. Његови молекули крећу се спорије, збијају се, тако да хладан ваздух постаје тежи и, наравно, пада.

А зар ваздух има тежину! Наравно! Тежину има све у природи, па и он. Неки бацил може да буде тежак свега један милионити део грама, али ипак милијарда таквих бацила биће тешка један килограм. Зрно песка које лута по звезданом простору још је лакше, а светлосни зрак и много више, али се и њихова тежина може утврдити. Према томе, ваздух итекако има тежину.

Ваздушни омотач око Земље дебео је неколико стотина километара и он, свом својом тежином, притискује Земљу и предмете на њој. Сваки квадратни метар земљине површине (поред мора) притискује ваздушна маса чија тежина износи округло — 10.000 килограма!

На томе је и заснована справа која се зове барометар. Она показује тежину ваздушног стуба, његов притисак на одређеном месту на Земљи.

Тај притисак није увек исти. Некад се над нама налазе топле, и према томе лакше, ваздушне масе, а некад хладније, теже. Некад су оне и помешане. Просечно, на морској површини — тамо, дакле, где је ваздушни стуб највиши и најтежи — тај притисак износи 1.013 грама на сваки квадратни сантиметар, што одговара притиску једне атмосфере, или тежини живиног стуба висине 760 милиметара. Упоредо с повећањем или опадањем ваздушног притиска, диже се или пада и живин стуб у барометру. Кад се пењемо уз неко брдо, барометар који са собом носимо — "пада". На Монблану, највишем планинском врху у Европи, ваздушни притисак износи само 550 грама на квадратни сантиметар површине.

Кад барометар показује висок притисак, то значи да се тада над нама налази тешка ваздушна маса у стању мировања. Ако, пак, живин стуб у барометру пада, то значи да над Земљом лежи топао ваздух који се диже, јер је постао лакши. Тада долази до сукоба хладних и топлих ваздушних маса и барометар онда показује — "промењиво".

Како настаје ветар? Хладан, дакле тежак, ваздух пада наниже, исто као што вода тече с брда у долину, а топао се пење, да се на великим висинама и он охлади и опет почне да пада. Тако настаје стално кружење ваздуха, нарочито око Екватора, где сунце најјаче загрева Земљу и ваздух.

Можемо рећи да Земља има систем ваздушне циркулације. У топлим крајевима диже се загрејани ваздух, а под њим настаје нека врста безваздушног простора, такозвани вакуум, уствари простор с проређеним ваздухом и, стога, с мањим ваздушним притиском. На великим висинама ваздух се расхлади и почне се спуштати к Земљи, и то лево и десно од екватора, према половима, стварајући зоне високог ваздушног притиска и суве климе. На тај начин долази до струјања хладних ветрова од полова према екватору.

Зашто ваздух постаје влажан? Сунце загрева не само ваздух, већ и воду која се на Земљи налази. Из мора, језера, река и влажног земљишта стално се диже вода у облику паре. Горе је хладно, па се невидљиви молекули паре згушњавају у ситне водене капљице, које онда, у облику облака, лебде над Земљом. Вода је провидна, те, према томе, облаке не би требало да видимо. Али, у њима се прелама сунчева светлост, те због тога настају различите боје облака.

Метеори
тешки неколико грама

Мало је небеских појава о којима постоји толико заблуда као што су метеори. Прва од тих заблуда везана је за њихово име. У науци метеором се назива само светлосна појава, а небеско тело зове се метеорит. Исто тако погрешно је метеоре називати звездама репатицама. Метеори нису усијана небеска тела и немају никакав реп. Светлост се јавља услед њиховог загревања проузрокованог трењем с горњим атмосферским слојевима.

О пореклу метеора такође постоје заблуде. Раније се и у науци сматрало да метеори потичу из међузвезданог простора, тј. да долазе из небеских пространстава изван нашег сунчаног система. Најновија научна сазнања показала су да само мали број метеора потиче из међузвезданог простора, док огромна већина припада нашем сунчаном систему и настаје делимичним или потпуним распадањем комета. Познат је пример распадања периодичне комете Бијеле, која се до 1846 појављивала сваких шест и по година. Те године први пут се појавила с преполовљеном главом. Приликом следеће појаве ова два дела била су већ удаљена један од другог преко два милиона километара. Затим су ове две главе престале да се појављују све до 1872 године, кад се на Земљиној путањи појавила читава киша дивних метеора насталих распадањем комете Бијеле. Вероватно је да се комета распала под утицајем привлачних снага Сунца, и планета.

Неки метеори постају видљиви на даљини од 160 километара од Земље, али се много чешће појављују тек на 110 километара. Већина нестаје на даљини од осамдесет километара од Земље, а само мали број прилази до на 60 километара од наше планете.

На тој удаљености налази се један слој атмосфере знатно више температуре. Услед огромне брзине, која износи од 15 до 80 километара у секунду, настаје трење, које проузрокује јаку светлост и појаву репа.

Обично се мисли да се у току једног дана на небу појави мали број метеора. Голим оком човек може видети просечно десет метеора на час, док број видљивих метеора који падну на Земљу за исто време прелази 20 милиона. Поред ових, на Земљу падају свакодневно многе милијарде метеора који се могу видети само помоћу нарочитих телескопских наочара.

Но, највећа заблуда о метеорима свакако је она која се односи на њихову величину. Огромна већина метеора није већа од обичног камичка. Њихова тежина износи неколико грама, а често не прелази неколико милиграма. Међутим, услед огромне брзине пробојна снага ових мајушних небеских тела равна је пробојној снази топовског ђулета. Најчудније од свега је то што су тако ситни делићи материје видљиви чак и на удаљености већој од сто километара. На тој даљини метеор има исти сјај као и звезде величине 2, у које например спада Северњача. Светлост метеора уствари потиче од гасног облака у усијаном стању који окружује његово чврсто језгро.

Данас се метеори претежно откривају помоћу радара. На тај начин открива се неколико пута више метеора него помоћу досадашњих средстава. Радаром се такође веома тачно може измерити брзина метеора.

Догађа се, мада врло ретко, да на Земљу падну и огромни метеори. Они се обично зарију дубоко у Земљину кору и за собом оставе простран кратер. Такав је био и метеор који је пре око 5.000 година пао у Аризони (САД) и оставио за собом рупу с пречником од 1.200 метара, а дубоку 150 метара.

Тајанствене куле у Мексику

Године 1933 неки Мексиканац, у потрази за златом по неиспитаним деловима Новог Мексика, случајно је наишао на неке камене куле и тиме подигао крајичак вела с тајне која већ 700 година лежи неоткривена и којој се не зна ни почетак ни крај. Човек је донео у Санта-Фе десетину некаквих чудно ишараних ћупова, говорећи како их је нашао у разрушеним каменим кулама. Било је у његовом причању нечег необичног, јер у томе крају, додуше, постоје индијанска села, али ни у једном нема камених кула.

Да би се утврдило колико у његовом причању има истине, пошла је тамо једна научна експедиција. И заиста, у једном кланцу, научници су наишли на куле. Прва коју су угледали готово је висила над провалијом. Уз помоћ дурбина могли су да виде још неколико. Полусрушене и обрасле травом, личиле су на напуштене средњовековне замкове.

Ко је подигао ове куле? Који се то непознати народ повукао у овај пусти предео и на врховима стена подигао ове чудне, неприступачне грађевине? Не може се то приписати ни Апашима ни Индијанцима Навахо, који се сматрају староседеоцима ових крајева.

Доцнијим истраживањима увидело се да куле нису усамљене, већ да су то читава села. На простору од 80 квадратних километара нашло се око 500 овакавих кула.

Куле су високе 8 до 9 метара и зидане су од грубо тесаног пешчара, уз употребу пешчаног малтера. Дебљина зида при дну износи око један и по метар. Унутрашњост је била прилично одржана; чак се сачувао и један део дрвених степеница које воде на кров. Зидови изнутра били су, на местима где се малтер одржао, прекривени сликама птица и цвећа. Под је такође од камена, а разна удубљења у зиду служила су, изгледа, као оставе.

Кад су научници ушли у прву од ових кула, запахнуо их је устајао ваздух, сличан даху из неке египатске гробнице. Вековима то није било отварано. Ту се налазило пуно ствари начињених од земље, дрвета, коже и тканине; пуно ситних домаћих ствари, стреле, копља, маске и рогови.

Све је у кулама јасно говорило о животу, али и о смрти. У једној од њих научници су нашли шеснаест људских лешева у разним положајима. То је јасно говорило да су ове тврђаве биле нападнуте, становништво поубијано, а кула запаљена стрелама. Кров је био нагорео и пропао. Али, захваљујући сувој клими ових крајева, као и услед дејства ватре, сва су тела била потпуно очувана. Боље су се одржала него египатске мумије.

У једном крају одаје налазио се леш неке жене, која је очигледно погинула од пада каквог великог камена. Њено

тело било је невероватно добро очувано, чак се јасно видео и израз ужаса на њеном лицу. Недалеко од ње, једна жена још је држала у руци лук, иако је у њеним грудима било ништа мање него шеснаест стрела. Друга жена имала је стрелу у леђима, а њена фризура изгледала је као да је била јуче прављена. Коса јој је била подељена раздељком по средини и уплетена у три кике, а онда лепо причвршћена на потиљку. Један човек још је имао у тобоцу 27 стрела. Изгледа да је он додавао муницију онима горе кад га је непријатељ изненадио.

Експедиција је откопала и претражила седамнаест кула и свуда је наишла на исти призор. Свака се кула бранила од непријатеља; свака је горела.

Оно што највише чуди научнике, то је начин на који су се ова тела сачувала. Ту не може бити ни речи о неком балсамовању, јер је очигледно да су сви изгинули од непријатеља и да после нико о њима није водио рачуна. Друго, ко је подигао ове куле и ко их је уништио? По извесним знацима могло се закључити да су зидане у 12 и 13 веку, али ко их је зидао? Према типу људи, ношњи и многим стварима нађеним у кулама, види се да њихови становници немају ничег заједничког са Индијанцима — староседеоцима ових крајева.

Из свега овога намеће се, као највероватнији, закључак да се тај народ доселио у ове крајеве кад су они већ били насељени. Зато се и повукао у дивљину и подигао куле да би се одбранио од нападача. Стреле нађене у њиховим телима сличне су стрелама какве имају Индијанци, али то не мора да значи да су их баш они уништили.

У сваком случају, док нова експедиција детаљно не проучи све околности, тајна која обавија ове куле већ 700 година још неће бити откривена.

ШТА СУ ШИФРЕ?

Шифром се назива слово, нота, број или неки други знак који је употребљен у сасвим другом, тајном смислу и као такав нема никакве везе са својим правим значењем. Шифра је ако слова А, Б, В, нису употребљена у њиховом правом значењу А, Б, В, као прва слова азбуке, него значе например: Е, Ж, З. Тако исписана слова по извесном унапред уговореном реду сачињавају поједине речи и реченице. По мишљењу стручњака шифре су биле познате пет векова пре наше ере, и то народима Истока, а одатле су дошле у Грчку и Рим и прошириле се у друге земље. Шифре помињу и стари класични писци Херодот, Плутарх и Плиније. Употребљавао их је и Цезар. У дубровачком архиву пронађена је пре неколико година и једна таблица за шифре које је употребљавала Дубровачка Република. У току векова шифре су постале тако компликоване, да над многима стоје немоћни и најбољи мајстори у одгонетању. Да би се извесне шифре могле да разумеју, потребно је знати њихов кључ, то јест начин како треба извесну шифру одгонетнути.

Прича о мачку Мити који се одметнуо у хајдуке од Волта Диснија

МОРА ДА ЈЕ ЖИВОТ ОВОГ ЛУКЕ ДИВАН КАО ЛЕПИ САН РЕШИО САМ-ИДЕМ У ХАЈДУКЕ! ПОБЕДИЋУ СВАКОГ ЛАКО, БЕЗ ИКАКВЕ МУКЕ.

Дивљач у Србији

Пре но што су Словени дошли на Балканско Полуострво, а и доцније, кроз цео Средњи век, крајеви данашње уже Србије били су прекривени густим шумама. Нарочито је био пошумљен део између Колубаре и Мораве, па је, много касније, због тога и назван Шумадијом. Услед ретких насеља и још ређих путева, ова непроходна шумска пространства била су као створена за станиште свакојаке дивљачи и разних птица. Према византиском писцу Кристовулу, из 15 века, Србија је претстављала право богатство у дивљим и питомим животињама, од медведа и вукова све до јелена, лисица, веверица и зечева.

Но, одмах после Првог устанка Србију почиње да насељава наш живаљ из других покрајина. После Другог устанка настаје права колонизација Срба из Босне и Санџака у Србију. Крчи се земља за оранице, обарају се стабла за градњу кућа, за огрев и подизање ограда. Дивљач се све више лови ради исхране и трговине месом и кожом. Почињу црни дани за древне насељенике наших шума.

Према првом попису од 1834 године, Србија је имала 678.192 становника. Али, услед множења и досељавања, живаљ нагло расте и повећава се број села. „Лисица, ласица, куна, зечева творова и јазаваца било је толико у близини насеља да су претстављали праву напаст за домаћинства, воћњаке, њиве и ливаде“, пише један наш стручњак, говорећи о приликама у Србији око половине прошлог столећа.

Да би народ ослободила те напасти, власт је често организовала обавезне хајке, у којима су ловљени вукови, медведи, дивље свиње, дивље мачке, самури, видре, орлови итд. Према једној наредби кнеза Милоша, из сваког среза морали су се доносити њему лично „на виђеније“ било коже дивљачи, било главе птица грабљивица.

Иако је дивљачи било у свим крајевима Србије, неке врсте налазиле су се у већем броју на оним подручјима где су им прилике за живот и исхрану биле повољније. Например, дивокоза је било нарочито много по врлетним крајевима Црног Врха, у околини Бајине Баште и на Златибору. Дивљих свиња било је нарочито у Шумадији и на масивима Пореча. Зато што се у овим пределима ширила огромна храстова шума, чијим се жиром свиње хране, ту су, поред дивљих, тумарали и многи чопори питомих свиња. С друге стране, на Старој Планини, Копаонику и Златибору, а нарочито по мајданпечким и мирочким планинама, имало је толико много јелена и срна да су у прошлом веку постојале у Текији и у Доњем Милановцу специјалне касапнице за јеленско и срнеће месо.

Колико су наши крајеви обиловали дивљачи видеће се из једног статистичког податка. Између 1861 и 1869 године извезено је из мале Србије 532.000 комада зечјег крзна, 7.500 куниног, 10.500 лисичјег и 20.500 творовог. Поред тога, извезено је 45 живих медведа и много разне друге дивљачи.

Али, при таквом тамањењу, богате резерве нагло су се смањивале. Многе животиње које је раније требало таманити ради заштите човека и његове имовине, сада претстављају велику реткост. А дивљач није само становник, већ и драгоцени украс шума. Има ли ичег лепшег и пријатнијег него кад излетник или планинар угледа на пропланку какву срну, кад га изненади скакутање веверице, или кад угледа какву птицу по чијем је перју просуто мноштво сјајних и дивних боја?

Према последњој процени стручњака, у ужој Србији има свега око 2.200 срна, 250 фазана, 200 великих тетреба, око 200 медведа, 300 дивљих мачака, 550 дивљих свиња и око 35.000 до 40.000 зечева. Јелена, којих је некад било тако много, у ужој Србији више нема, и једино се могу наћи у добро уређеним ловиштима у Војводини. Али, ако људи престану да у потаји тамане ову драгоценост наших шума, њихов број ће моћи да се увећа, јер терени који су погодни за њихова станишта знатно су већи но што изискују скромне потребе преостале дивљачи.

Југозападна Африка прапостојбина човека

Дуго се веровало да се колевка људског рода налази негде у Средњој Азији. Међутим, брижљива проучавања фосила преисториских људи нађених последњих година у Јужној Африци упућују науку у њеном трагању за првим људима у сасвим други крај света.

Први скелет преисториског човека открио је један цирииски лекар у каменоломима код Ајнштена, у Баварској, 1705 године. Овај костур био је стар свега око 4.000 година. Године 1856 у једној пећини код Диселдорфа откривени су остаци неандерталског човека, чија се старост цени између 100.000 и 200.000 година. На острву Јави 1891 године пронађен је питекантропус, или човек-мајмун, стар око 800.000 година. Открића су се низала једно за другим. Тако су 1927, код Чу-Кун-Тјена, у Кини, палеонтолози наишли на остатке синантропа, „кинеског човека“, старе 600.000 година, а 1936 код Јоханесбурга откривен је плезиантроп с мајмунском главом и људским зубима. Његов мозак сасвим личи на људски, а старост овог преисториског човека цени се на 900.000 до милион година.

Но, најзначајније откриће учинио је геолог Јанг у каменоломима Таунгс, у југозападној Африци, 1924 године. Он је наишао на окамењену лобању једног детета. Сви научници света заинтересовали су се за ово откриће. Да ли се ради о човеку или о мајмуну? Француски научник Брej утврдио је да су та створења живела пре два милиона година, а резултати упоредног проучавања антрополога и анатома показују да се вероватно ради о изгубљеној карици између човека и његових првих, нама досад непознатих, предака. Човек из Таунгса добио је име аустралопитекус. На основу дуготрајних проучавања научника Венда, утврђено је да је аустралопитекус знао за ватру. Живео је у хордама и хранио се глодарима, гуштерима и пужевима. Имао је људско чело, али мајмунске чељусти. Корачао је „поштапајући се“ на своје дуге руке, које су личиле на предње удове код шимпанза.

Татар Богдан

Још и првих деценија деветнаестог века везу између удаљених места турске царевине одржавали су татари, гласници на брзим коњима, који су понекад знали да пут од Београда до Цариграда пређу за свега недељу дана, па чак и за мање. Поред такозваних турских, било је и српских татара, а међу њима као један од најбржих и најпоузданијих важио је татар Богдан, уствари Богдан Ђорђевић. Кад би се чула његова труба, све би му се живо склањало с пута, јер је он немилосрдно газио све на шта би наишао.

Као највећи подвиг татара Богдана сматра се његово путовање из Цариграда у Београд 1830 године, кад је пренео султанов хатишериф. Тај пут он је превалио за свега четири дана. Колики је то био напор види се и из тога што му је на самом улазу у Београд цркао од умора најбољи коњ кога је имао у својим „мезуланама“.

За његову ревносну службу, кнез Милош је татару Богдану дао чин пуковника и звање кавалира. Сем тога, он је имао у Параћину огромно имање са чувеним воденицама на реци Црници, које се и данас искоришћавају. Његова кућа с доксатима на обали Црнице претстављала је праве сараје, ништа горе од кнежевих. У њих је још пре рата била смештена параћинска болница, па се ту и данас налази.

После угушења мађарске буне, вођа Мађара Лајош Кошут боравио је неко време као гост у кући татара Богдана. Одлазећи даље, оставио је гостољубивом домаћину као успомену своја луксузна кола. Она су се налазила у Параћину све до Првог светског рата, кад је из Мађарске дошла једна делегација и замолила Богданове наследнике да им та кола даду за музеј, а они ће њима у замену послати једну добру вршалицу. Кола су добили, али вршалицу никад нису послали.

Иако је од кнеза добио највеће почасти, Богдану се није свиђао Милошев апсолутизам, па је јавно иступао против њега и са задовољством примио вест о кнежевом одласку из Србије. Једном је неки Милошев поклисар кренуо у Румунију да посети кнеза и Богдан му рече:

— Поздрави ми Чвргу (тако су кнеза Милоша звали због неке бубуљице) и кажи му да, док се он потуца и скита по туђини, татар Богдан помало меље у својим воденицама.

Кад је сазнао да се 1858 године Милош спрема да се врати у Србију, Богдан га није смео чекати у Параћину, него побегне у Лесковачки пашалук. Узалуд је доцније кнез Михаило молио оца да помилује татара Богдана и дозволи му да се врати у Параћин.

— Нека га тамо где је, — одговарао је Милош. — биће тако боље и мени и њему, јер нити ће он мислити шта ћу урадити ја, нити ћу ја мислити шта ће он урадити!

Одмах по смрти кнеза Милоша Богдан се вратио у Параћин, где је и умро, 1862 године.

На параћинском гробљу налази се гроб татара Богдана и његове многобројне породице. Последњи његов потомак по мушкој линији био је др Димитрије Богдановић, лекар, који је умро за време Првог светског рата на Корзици. То је уједно и последње од око двадесет, што мушких што женских, имена исписаних на овој гробници.

Предвиђања једног научника

Кад се у ноћи између 27 и 28 августа 1875 године у неколико капи раствора цинкове соли указао дотле непознат љубичаст зрак, хемичар Лекок де Боабодран био је убеђен да је открио нов елеменат.

Бојећи се да га ко не претекне ,одмах је послао извештај Академији наука у Паризу и то његово откриће саопштено је на њеном првом редовном заседању, 20 септембра исте године. У почаст својој отаџбини, хемичар је овај елеменат назвао галијумом.

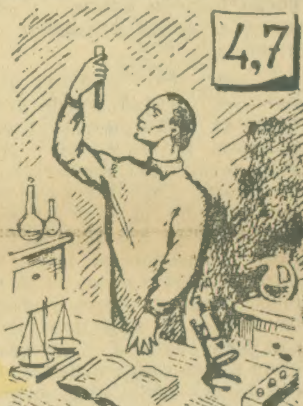
Неколико дана доцније, други један хемичар, Димитрије Мендељејев, творац периодног система хемиских елемената, нервозно је шетао по свом радном кабинету. Био је то крупан човек, дуге косе која му је падала по раменима, рашчешљане браде и дугих бркова, оштра, проницљива погледа. Научниково узбуђење било је разумљиво. Јер, његова предвиђања од пре пет година добила су Лековим открићем сјајну потврду. Он је сео за сто и написао француској Академији: „Галијум је елеменат који сам ја давно претсказао. Његова атомска тежина износи око 68, специфична тежина 5,9. Испитајте и проверите“.

Поражавајуће је деловало ово писмо у Паризу. Слава проналаска мимоишла би тиме француску нацију. Хемичари целог света пратили су са узбуђењем овај двобој између двојице научника. Иако су и један и други изнели готово истоветна тврђења у погледу својстава новог елемента, ипак су се у нечему разилазили. Лекок је тврдио да му је специфична тежина 4,7; Мендељејев — 5,9. Лекок је свој резултат добио у лабораторији, експериментално, па ипак је Мендељејев упорно остао при своме. Тај податак није се слагао са осталима у његовом систему и он је писао Лекоку: „Проверите још једном свој резултат. Вероватно вам материја није била довољно чиста“.

Пролазили су дани. Лекок је и даље упорно тражио и проверавао. Прве опите извео је на једном комадићу материје тешком једва петнаести део грама. На једном већем, пречишћеном комаду дошао је најзад до последњег, овог пута тачног, резултата. Било је то једног суморног зимског дана. Сломљен, сео је и написао свом „противнику“: „Да, имали сте право. Ваше предвиђање било је тачно. Специфична тежина галијума износи 5,9“.

Било је то раздобље великих научних открића, која су се ређала једно за другим. Нилсон и Клеве пронашли су нов елеменат у ретком минералу гадолиниту. Но, њихова радост била је кратког века. Појаву и овог елемента претсказао је Мендељејев, утврдивши му тачно место и битна својства у свом систему. Године 1885 Немац Винклер, проучавајући сребрну руду, открио је нов елеменат германијум. Али, и с њим је био исти случај. Несхватљива подударност постојала је и овога пута између својстава претсказаног и пронађеног елемента. Исте године пронађен је и елеменат сличан угљенику и силицијуму, тамносиве боје и металног сјаја. Али, и он се потпуно подударао са 1870 године претсказаним елементом. „Његова атомска тежина износиће приближно 72“ — тврдио је још тада Мендељејев. После петнаест година оглед је то потврдио — 72,73. Научник је давно пре тога писао: „Специфична тежина овог елемента биће око 5,5“. Научници су доцнијим мерењем и проверавањем утврдили да износи 5,47!

Коса научникова била је већ седа ,а лице избраздано борама. Само је у зеницама остао сјај младости и вере у успех. Седео је једне вечери у свом кабинету и задовољно се смешио, док је напољу падао снег. Придремао је, разгаљен ватром из камина и умором. У клонулој руци држао је писмо у коме су га извештавали да се, баш како је он предвиђао, „оксид новог елемента врло тешко топи и на јакој ватри и да има специфичну тежину 4,7“. То је била још једна потврда тачности његовог периодног система, који, уз нужне измене, важи и данас као најсавршенија слика једног природног реда

ОПАСНОСТ ОД ПОЈАЧАЊА ТЕЛЕВИЗИСКИХ АПАРАТА

Један француски научник скренуо је телевизиским стручњацима пажњу на једну чињеницу која може да има и рђавих последица. Наиме, при емисији слике анода одаје Х-зраке, који су сада слаби и немају снагу да оду даље од стаклене плоче на којој се слика јавља. Али, ако се, у циљу да се добије што јаснија слика повећа напон, може се догодити да Х-зраци буду продорнији и да кроз стакло оду даље у простор. У том случају они би допрли и до гледалаца, што би могло да има озбиљних последица.

Изумили горостаси

И човеку најбујније маште тешко је замислити како је изгледао наш свет у доба карбона, тј. у претпоследњем периоду палеозојске ере. У тропским шумама тога доба, у коме су настали највећи данашњи базени каменог угља, појавила су се страшна бића: гигантски и изванредно прождрљиви инсекти. Њихови остаци пронађени су у рудницима сарског подручја.

У блату тих преисториских мочвара гмизале су огромне стоноге, од којих су неке биле дугачке и до три метра, а испод крошања дивовских стабала летели су огромни вилински коњици, чија су крила имала распон од 75 сантиметара. У то време још нису постојали лептири, али су већ живели скакавци и мољци, односно њихови преци, а у исто време и преци данашњих оса и пчела.

Године 1861 пронађен је у Баварској фосил једне преисториске животиње, који је у тадањем научном свету изазвао велико изненађење. То је био фосил археоптерикса, животиње која је била истовремено и птица и гмизавац. Њен скелет показује да не може бити никакве сумње да је она била сродник првих гмизаваца. Имала је зубе као гмизавац, реп гуштера, а на крајевима крила канце налик на прсте. Крила су јој била прилично неразвијена, тако да се мисли да су јој служила само за лебдење или једрење по ваздуху, а не и за прави лет.

У то време постојали су и други, још необичнији летачи. Неки од њих нису били већи од данашњих врабаца, а највећи међу њима — птеранодон — имао је крила чији је распон износио више од десет метара. То је била највећа летећа животиња која је икад постојала. Она је имала дугачак кљун, пун зуба, на чијем је горњем делу била једна израслина налик на голему коштану кресту. Кости птеранодона биле су огромних димензија, али необично лаке. Научници сматрају да он није могао полетети с равног тла, већ само кад би се бацио с неке литице, слично једрилици. С обзиром на то да је имао лаке кости, он, и поред своје величине, није био тежи од петнаестак килограма. Хранио се рибама.

У плитким деловима мочвара лењо су гацали бронтосаури, огромне животиње дугачке 25 до 30 метара. Одвратни стегосаури настањивали су у великом броју дивне прашуме. Трикератопи су на огромној главурди имали три рога. Те немани, у чијим се циновским чељустима налазило и преко 2.000 оштрих зуба, прождирале су читаве шуме, отприлике онако као што данас краве могу попасти неку малу ливаду. Између тих страшних животиња водио се крвави рат до истребљења. Опремљене дебелим заштитним оклопима, роговима, бодљама и страшним зубима, те су животиње између себе водиле борбу на живот и смрт.

Највећи претставници ових гмизаваца живели су пред крај мезозоика, тј. пре стотинак милиона година. Били су то чувени диносаури, циновски четвороножни биљождери. Највећи међу њима био је игванодон. Та животиња била је дугачка десет, а висока више од пет метара. Кад би се дигла на задње ноге, могла је без муке да брсти лишће и са највиших стабала. У вилици је увек имала 90 зуба. Кад би се један зуб истрошио, други би израстао на истом месту. Огромно тело стајало је на ногама са по пет прстију, од којих је један имао оштар коштани завршетак. То је било страшно оружје у борби против нападача, којих је било напретек, јер су у исто време кад и ти гигантски, али уствари безазлени, биљождери живели и огромни месождери, којих су се чак и диносаури морали чувати.

Све су то биле животиње према којима су и данашње најопасније звери прави мишеви. Најраспрострањенији су били алосаури и мегалосаури, велики крвожедни месождери, с телима дугачким просечно десет метара. Међутим, чак и те грдосије надвишавао је тираносаур-рекс, најопаснија животиња од постанка света. Тај најстрашнији претставник животињског царства био је дугачак 15 до 20, а висок преко седам метара. Кретао се на задњим ногама, и то гигантским скоковима, док су му кратке предње ноге, закржљале у поређењу са задњим, служиле у борби као изванредно ефикасно оружје, јер су имале оштре канџе.

Највиша животиња у историји света био је брахиосаур. Његове су кости, 1907 године у источној Африци, пронашли научници једне немачке експедиције. Његова надлактна кост била је дугачка преко три метра, а неки пршљенови кичме имали су пречник од преко 75 сантиметара. Брахиосаур је имао врат као жирафа и био је висок око четрнаест метара. Да он којим случајем и данас постоји и да залута у какав град, могли бисте му с прозора четвртог спрата пружити сноп траве, који би он без икакве муке дохватио. На врху тог чудовишно дугачког врата налазила се минијатурна глава, која је имала једно испупчење са отворима за дисање. Захваљујући томе, брахиосаур се могао загњурити у воду и у случају опасности остати на дну дубоког језера и по неколико сати, дишући притом кроз ноздрве које би вириле из воде.

Пошто су владале светом преко 100 милиона година, ове горостасне животиње изненада су изумрле, тако да их је већ пред крај мезозоика нестало с лица земље. Нестале су тако нагло као да их је уништила нека страшна епидемија. Био је то почетак владавине сисара и птица, који су се нагло развили по читавом свету. Међутим, први претставници сисара, као уосталом и садашњи, били су толико ситни да је немогућно и помислити да би они могли бити кривци за нестанак ових огромних гмизаваца.

О узроцима нестанка тих гиганата данас постоји неколико теорија. Прва од њих тврди да их је уништила нагла промена климе, до које је дошло у читавом свету. Диносаури су били животиње хладне крви и могли су опстати само у тропској клими. Међутим, нагло је захладнело, и то је било довољно да они изумру.

По другој теорији, баш огромне размере тих животиња сматрају се узроком њихове пропасти. Оне су биле заиста огромне у поређењу са својим мозгом. Тако је тело тираносаура-рекса било 4000 пута теже од његовог мозга. Ако се узме у обзир да је код тако глупе животиње као што је крокодил мозак свега стотину пута лакши од тела, онда је лако појмити како су тек ти цинови били глупе животиње. Због тога многи научници сматрају да су циновски гмизавци били жртве сопствене глупости, која им је онемогућавала да се прилагоде и најмањој промени животних услова.

Бик и црвена боја

Врло често пре но што се упутимо преко ливаде на којој пасу волови и краве с покојим биком, ми и нехотице погледамо да ли нам случајно неки део одеће није црвене боје да бисмо га скинули и сакрили. Наиме, сматра се да се бик устремљује на црвену боју.

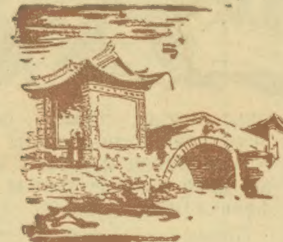
Веровање да црвена боја раздражује бикове настала је свакако из поређења црвене боје с бојом крви. Сматра се да ће црвена боја одеће пробудити код бика мисао на крв и потстаћи га да убија.

Међутим, за бика на фарми или пасишту црвена боја је само једна нијанса сиве. Из тога проистиче да у арени црвени тереадоров плашт мање изазива бика но да је потпуно бео. Чести посетиоци борби с биковима тврде да животињу не изазива и не разбешњује црвена боја плашта, већ само то што га тореадор непрестано покреће. Обичан коцкаст чаршав или разнобојни шал дали би исте резултате ако би тореадор њима непрестано махао пред очима бика.

Веровали или не...

МОСТ ПОСТОЈАНОСТИ

Године 547 пре наше ере, Кинез Веј Шенг обећао је својој вереници да ће је одређеног дана чекати на мостићу који је водио преко једне речице недалеко од града Шангана. Кад је младић стигао на мост, настала је провала облака од које је

речица толико надошла да га је преплавила. Веј Шенг није се склонио с моста, јер није желео да његова вереница, ако би ипак наишла, помисли да он није одржао обећање. Набујала река повукла је са собом постојаног младића и он је у њој нашао смрт. Тако прича једна стара кинеска легенда, која нам истовремено објашњава због чега се већ преко 2.000 година становници из околине Шангана моле овом мосту и сматрају га за бога-заштитника постојаности.

НАЈМАЊИ АДВОКАТ

Б. Ф. Халбург из Атланте, у Америци, био је свакако најмањи адвокат на свету. За време својих говора пред судом Халбург је морао да стоји на столици, јер га иначе публика из дворане уопште не би могла видети. Халбург је био висок свега 120 сантиметара.

СПОМЕНИК ПОСТЕЉИ

У Спринг Лејку, у Америци, налази се једини споменик на свету подигнут — постељи. Подигао га је неки имућан човек, који је приликом откривања споменика одржао говор у коме је рекао да је било већ крајње време да се постељи, најважнијем делу кућног намештаја, у коме се човек рађа, проводи половину живота и умире, ода заслужено признање. На споменику, који је израђен у облику лежаја, пише: „У славу постељи".

ПУТОВАЛО ДВАНАЕСТ ГОДИНА, А ИПАК СТИГЛО НА ВРЕМЕ

Дванаест година лутало је писмо упућено Норми Кноп из Милвокија, којим је она била позвана да учествује на излету чланица једног клуба који је био приређен 1927 године. Ипак, писмо-позивница стигло је на време, неколико дана пред нови излет, који је клуб приредио 1939 године.

СЕЛО ШАХИСТА

У немачком селу Штробеку, у планинама Харца, играње шаха је обавезан предмет у основној школи. Сви становници овога села знају да играју шаха. Уместо луткама, деца се тамо играју великим шаховским фигурама. Све куће у Штробеку обојене су црним и белим пругама, тако да потсећају на шаховске табле, а у средини села налази се такозвана „шаховска кула", зграда у којој су у Средњем веку сељаци играли шаха с феудалним господарима. Од исхода тих партија зависило је да ли ће и колику порезу сељаци плаћати феудалцу.

СМОКВА — ЖИРАФА

У једној од густих шума Боливије расте и ово дрво дивље смокве које својим обликом потсећа на дугорврату жирафу.

Волт Дизни:

ДУШКО ДУГОУШКО

И ДРУГИ ДОБРИ И РЂАВИ СТАНОВНИЦИ ЊЕГОВЕ ВАРОШИЦЕ И ОКОЛИНЕ

ДОБАР ПЛАН ПАРА ВРЕДИ

ЧИЈИ ЈЕ ОВО ЖИВОТОПИС?

Овде ћемо вам дати животопис једног нашег песника.

Родио се 1800 године у селу Врби, у Словенији. По струци био је правник. Докторат права добио је на бечком универзитету. Још као млад почео је да штампа своје стихове, који су били одмах запажени. Али, мада их је вероватно доста написао, његов самокритички дух није му дозвољавао да објави више од 132 песме. Преводи његових стихова изишли су на чешком, руском,немачком и неким другим језицима. Његови осећајни и по форми веома складни стихови прожети су, углавном, љубављу према жени и отаџбини. Умро је 1849 године.

Да ли сте се сетили о коме је песнику реч? Ако нисте, читајте даље..

По завршеним студијама у Бечу, дошао је у Љубљану, али није могао да добије службу, па је постао неплаћени практикант. Живео је врло оскудно. Његове молбе да добије право адвокатске праксе у Љубљани пет пута су одбијане у току од тринаест година. Гоњен материјалним недаћама, био је несрећан и у љубави, јер никако није могао да се ожени девојкама с којима је желео да заснује брачну заједницу.

По срцу веома добар и права песничка природа, он није имао никаквог смисла за практичан живот, па је често упадао у ситуације које су ишле непосредно против његових личних интереса.

Поред класичних језика, које је у школи научио, и словеначког као матерњег језика, знао је немачки, француски и италијански, а доцније се упознао и са енглеским и шпанским, тако да је могао да прати све важније европске књижевности.

Овај књижевник сматра се не само највећим слоненачким песником, већ и најјачом уметничком личношћу међу Југословенима тога доба. Најпознатије му је дело „Сонетни венац". Писао је углавном кратке ствари; већа му је само епска песма „Крштење на Савици".

Ако се ни сад нисте сетили који је ово песник, дајемо вам одговор.

(Др Франце Прешерн)

ОТКРИВЕНЕ ДВЕ ВЕЛИКЕ ПЛАНИНЕ У ВЕНЕЦУЕЛИ

У дивљој и потпуно неиспитаној области на југу Венецуеле, орнитолог Вилијам Хелсте, трагајући за непознатим врстама птица, неочекивано је открио две велике планине које досад нису биле забележене ни на једној географској карти. Планине су високе 2.500 метара и просто ничу из равног тропског тла. Оне се налазе два степена северно од екватора, недалеко од бразилијанске границе. Ова два изолована масива, који се лако могу видети из авиона, одликују се песковито-каменом структуром Верује се да на њима постоји разноврстан и делимично досад непознат биљни и животињски свет.

НАЈСТАРИЈИ ФОСИЛИ НА СВЕТУ

Недавно су код Горњег Језера, у САД, откривени фосили биљака старих око две милијарде година. То су досад најстарији трагови органског света откривени на нашој планети. Те биљке су мркозелене алге и веома просте гљиве. Оне су нађене у наслагама стена из прекамбриске епохе, испод дебелог слоја гвоздене руде. Старост ове руде, која је помогла при израчунавању старости фосила биљака, оцењена је на милијарду и три стотине милиона година.

НОВЕ ГРАМОФОНСКЕ ИГЛЕ

У Француској су почеле да се употребљавају нове грамофонске игле с дијамантским врхом. Оне су скупље него сафирске, које су досад сматране за најбоље, али зато имају низ преимућстава. Само једна игла с дијамантским врхом може да се употреби за 1500 до 2000 плоча, што значи да траје 400 до 500 часова. Друга њена значајна предност је у томе што штити плочу знатно боље него сафирска игла, омогућујући јој практично неограничен век. Мада је дијамант најтврђи минерал који постоји, он одлично штити микро-бразде модерних грамофонских плоча, направљених од једне врло трајне али нежне материје — винилита. Микро-бразде су веома узане, што омогућује да се на једној плочи обичног формата сними пет ранијих плоча.

ПЛАСТИЧНА МАТЕРИЈА ПОЈАЧАЛА ОТПОРНОСТ БЕТОНА

Недавно је у Француској добијена нова врста бетона мешањем с једном пластичном материјом — поливинилацетатом. Нови бетон је врло еластичан, непропустљив је за воду и веома је отпоран према хемикалијама. Поливинилацетат се додаје у виду емулзије изванредно ситних делића. Овакав бетон идеалан је за фине конструкције, за израду подова и унутрашње радове.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

КУЋЕ ОД ПЛАСТИЧНЕ МАТЕРИЈЕ

Да би дрвене куће учинили што трајнијим, аустралиски инжењери прскају њихове зидове једном пластичном материјом у течном стању, која се одмах после прскања стврдне. Тако добијена облога непромочива је и штити дрво од инсеката и пожара. Рачуна се да овакве куће могу да трају 25 година.

ХАРТИЈА ПРОТИВ РЂЕ

Сада је могућно сачувати предмете од рђања на тај начин што се завију у нарочиту хартију, која својим испарењима спречава рђање метала. Ова хартија, која већ има широку примену, названа је ВП I. Она је премазана једним хемиским слојем који постепено испарава. Та испарења хватају се за гвоздене предмете и на тај начин их штите од рђања. Ова хартија пронађена је приликом тражења неког средства које ће спречити рђање далековода за транспорт сирове нафте.

НОВИ АПАРАТ ЗА СЛЕПЕ

Једног дана слепи ће моћи да се сигурно крећу без помоћи пса или штапа, изјавио је Клифорд Вичер, члан лабораторије за електронска проучавања при Технолошком институту у држави Масачусетс у САД. Ово своје тврђење научник поткрепљује чињеницом да је већ израђена справа која опомиње слепе да наилазе на неку препреку или окуку. Ручица справе служи за преношење опомене слепој особи. Чим се на одређеној даљини појави нека препрека, шиљци на ручици врше притисак на прсте.

Слепи који су испробали овај инструмент изјавили су да је веома користан. Он пушта сноп светлости која се одбија од препреке, а одбијену светлост хвата пријемни оптички систем. Вибратор на ручици претвара те одбијене светлосне зраке у притисак одређене јачине, који за слепог претставља знак да мора стати или да може даље ићи. Једини је недостатак овог изума што захтева сталну концентрацију пажње. Нарочито је тешко осетити окуке.

СПОМЕНИК ИНСЕКТУ

Мали град Бакарга у Аустралији једини је град у свету у коме је подигнут споменик једном инсекту. А ево зашто. Пре извесног броја година једна врста кактуса званог опунсија претила је да прекрије цео континент, јер није имала непријатеља, па се несметано ширила. Сви напори људи да то ширење спрече остали су без успеха. Тада је из Аргентине пренето 2.750 комада јаја једне врсте лептира — кактобластиса. Из јаја су се излегле ларве, од којих су многе угинуле, али је неколико стотина ипак пуштено у џунглу кактуса. За три године, захваљујући невероватно брзом расплођавању, ови су се инсекти толико намножили да су појели милионе тона кактуса и рашчистили земљиште за обрађивање које је по површини отприлике колико Француска.

V-2 — ИГРАЧКА

У Немачкој се појавила дечја играчка V-2. Играчка се састоји из једне ракете од провидне пластичне материје, дуге 24 сантиметра, која има 4,5 сантиметра у пречнику. На предњем делу налази се мали амортизер од каучука, а на задњем отвор широк шест милиметара. Кад се помоћу пумпе за бицикл напуни сабијеним ваздухом, ракета се дигне у ваздух, али не више од неколико сантиметара. Но, ако се пре тога у њу успе четврт чаше воде, ракета може да се дигне и до четрдесет метара висине. Зашто је то тако? У првом случају покретач је ваздух, који је слабо сабијен и брзо се рашири. У другом случају то је вода, која је много гушћа. А погонска сила ракете једнака је производу масе погонског средства и брзине његовог истицања.

НОВА ПРИМЕНА РАДАРА

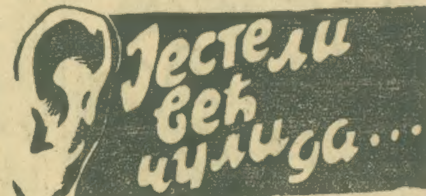
Ускоро ће се и у Француској, као што је то случај у Америци, контролисати брзина аутомобила помоћу радара. Крај пута се намести радарска антена и она аутоматски бележи брзину аутомобила који туда пролазе. Сигнал са антене преноси се у станицу саобраћајне полиције, а могу га примати и саобраћајци у аутомобилу или на мотоциклу. Радарска антена скривена је тако да је аутомобилисти не виде.

ПОСТАВЉАЊЕ КЕРАМИКЕ — ПИШТОЉЕМ

Пронађена је једна нова материја, епикот 1001, која може да се набаци на зид „пиштољем" за фарбање и тек доцније се стврдне. Она има веома леп сјај, те потпуно може да замени керамику. У ту сврху употребљава се нарочити „пиштољ" с две цеви: кроз једну иде епикот 1001, а кроз другу катализатор. Основни састојак епикота је глицерин, а катализатора етилен. Наслага се стврдне за шест часова. Она у купатилима или кухињама потпуно замењује керамичке плочице. Њена добра страна је и то што може да се набаци и на дрво, метал и малтер. Цена оваквог „емајла" десет пута је нижа од цене керамичких плочица.

КЛАСИФИКАЦИЈА ЗВУКОВА

После испитивања хиљада људи и мерења узбуђења — услед страха, радости, жалости — које на њих производе разни звуци, психолози су установили следећу ранг-листу звукова: без поговора најдраматичнији је први крик који пусти новорођенче, затим долазе: звук ватрогасне сирене, звук сирене полициских и амбулантних кола, хука морских валова који ударају о стење приликом буре, шиштање пламена за време шумског пожара и најзад звуци које производе: вода кад пада кап по кап, коњи у галопу, кораци у ноћи, завијање пса итд.

... једне новине од осам страница могу да издрже ако се о

њих обеси тег од 45 килограма.

...аметист, једна врста кварца љубичасте боје, који се употребљава као украсни камен, добио је своје име по старој грчкој речи аметистос, што значи „онај који није пијан". Овај полудраги камен назван је тако зато што су стари Грци веровали да особу која га носи чува од пијанства.

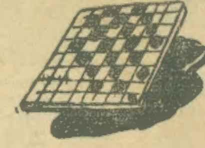
..., у равници између Великог Светог Бернара и Симплонске Клисуре живи мали народ Анивијарди, једини прави потомци Хуна у Е-

вропи. Анивијарди су све до данас сачували монголски изглед лица са испупченим јагодицама и жуту боју коже.

...нем, јединицу за мерење хранљивости неке хране, установио је бечки лекар — специјалиста за дечје болести Пиркет Клеменс (1874—1929). Нем је раван снази једног грама млека које у организму сагорева са 667 калорија.

... првобитно име за игру шаха било је шатуранга. Та реч је санскритски појам, заправо песнички израз, за војску. Буквално преведено, ша-

туранга значи „четвороделна". Наиме, индиска војска састојала се од четири рода оружја: слонова, борних кола, коњаника и пешака.

...Облачић Раде, јунак из наших народних песама, био је по свој прилици Радич Поступовић, храбар и угледан великаш из 15 века, коме је за нарочите заслуге деспот Стеван Лазаревић поклонио својих седамдесет села у северној Србији.

...нокат је енглеска мера за дужину која има 5,81 сантиметара.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Куда пролазе железничке пруге?

Кад су Кинези, у прошлом веку, дозволили Европљанима да у Кини граде железнице, инжењери су имали много тешкоћа док су трасирали пруге кроз густо насељене кинеске крајеве. Један кинески град био је опкољен високим зидом, који је имао облик правилног петоугаоника, а пет европских држава тражило је дозволу да сагради железничке станице у самом граду. Кинези су нудили Европљанима једну станицу, али они су желели засебне, и то да свака буде у по једном углу петоугаоника. Чак су ишли толико далеко да нису хтели да дозволе да им се пруге укрштају, нити да праве надвожњаке и подвожњаке. А Кинези, опет, нису дали да се кроз зид пробије више од пет пролаза, и то су сви морали бити на једној страни петоугаоника.

Како су инжењери решили овај проблем? Ако не знате, решење ћете наћи на нашој слици.

ЦИФРАСТА ГЛАВА

Хајд', нек' још ко проба
тако да нашара,
да нацрта главу од самих
цифара.
Не снила се у сну! Гледати
је страва!
Па ипак, зар није то
цифраста глава?

БРАТ И СЕСТРА

Питају Ратибора колико има година, а он одговара:

— Пре три године ја сам био седам пута старији од своје сестре, пре две године четири пута, прошле године три пута, а ове године сам само два и по пута старији од ње!

Колико има година Ратибор, а колико његова сестра?

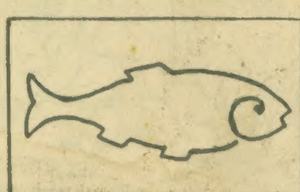
Ако сте слаб рачунџија, ми ћемо вам рећи: Ратибор има десет, а његова сестра четири године. Пре три године Ратибор је имао седам, а његова сестра једну годину.

ИГРА „ТУНЕЛ"

Број играча мора бити непаран.

Играчи стану у две врсте, један поред другог, све по два и два, лице у лице. Врста од врсте корак отстојања. Парови се ухвате за руке, дигну их увис и тако направе тунел. Један играч улази у тунел и стаје испод руку првог пара. Друга два играча стају један на један, а други на други крај тунела. Кад игра почне, играчи с крајева тунела трком се смењују. За то време играч у тунелу протрчава кроз тунел и гледа да на други крај избије пре него што спољни играч стигне да му излаз затвори. Ако не успе, окреће се и трчи у супротном правцу, да бар тамо пре избије. После три-четири неуспела покушаја, три играча смењују се и на њихова места долазе друга тројица, и тако редом док се сви не обреде.

У једном потезу

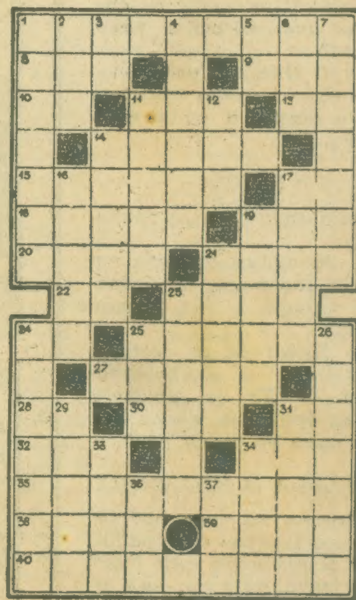

Из зенице, из те тачке,
вуци потез наопачке,
па већ риба репом шиба.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) велико полуострво у Грчкој; 8) песма одушевљења; 9) врста врбе; 10) показна заменица; 11) свеза; 13) јединица за мерење електричног отпора; 14) престоница једне балканске земље; 15) река у Бугарској; 17) коњ; 18) страно женско име; 19) име главне личности једног Толстојевог романа; 20) украсна биљка; 21) врста малајског лудила; 22) предлог; 23) познато туристичко место у Словенији; 24) иницијали презимена и имена француског књижевника (1869—1951); 25) географски појам; 27) савез; 28) нота солмизације; 30) врста глине; 31) иницијали словеначког песника и књижевног критичара (1810—1851); 32) телефонски позив; 34) показна заменица (множ.); 35) римски цар из III века кога су заробили Парћани; 38) грчко острво; 39) текућа вода; 40) дипломатски претставник највишег ранга.

Усправно: 1) северноамеричка река; 2) један од најлепших споменика старе нордиске културе; 3) француски члан; 4) уговор о осигурању; 5) негација; 6) узвик; 7) клица; 11) хунски војсковођа; 12) друга (пров.); 14) поприште борби; 16) град у Турској; 17) електроде; 19) проста једноћелична животиња; 21) цветна стаза; 23) један месец француског револуционарног календара; 24) врста винове лозе; 25) род афричких антилопа; 26) журналист; 29) узбуна; 31) сви, без изузетка; 33) јадранско острво; 34) кожно обољење; 36) слово грчке азбуке; 37) историска месенска тврђавица.

Водоравно: 1) В(уловић) С(ветислав); 3) реал; 5) космос; 7) Постојна; 9) она; 10) дан; 11) Л(есинг) Г(отхолд); 12) кр; 14) ха; 15) ограда; 18) Русо; 19) допинг; 21) ер; 22) А(лекса) Н(енадовић); 23) Ру; 25) рис; 27) Кан; 28) Антигона; 31) Аурора; 32) бара; 33) ка.

Усправно: 1) вест; 2) само; 3) роса; 4) лојд; 5) Конго; 6) снаха; 7) пол; 8) Ана; 12) крупа; 13) Расин; 16) гро; 17) Дон; 19) Дрина; 20) грана; 21) ера; 24) Уна; 26) стуб; 27) кора; 29) Ирак; 30) гора.

ПАЈА ПАТАК

Који је ОДГОВОР тачан

МАКИМОНО је:
- уметничко дело
- део одеће
- стари јапански владар
- врста чамца

КИЈАНОМЕТАР је:
- медицински инструмент
- астрономска справа
- мера за течности
- страна јединица за дужину

ТУРМА је:
- једно јело
- војнички израз
- колиба јужноафричких урођеника
- град у Финској

ОДГОВОР:

МАКИМОНО је врста јапанских и кинеских слика савијених у ваљак, које кад хоће да се гледају не вешају се о зид, већ се одмотавају и мећу на сто или патос.

КИЈАНОМЕТАР (или цијанометар) је инструмент за мерење јачине небеског плаветнила.

ТУРМА је одред од 32 коњаника у старој римској војсци. То је била најмања тактичка јединица у тадањој коњици. Именом турма означавала се код нас у Средњем веку група товарних животиња (караван) које су преносиле какву робу или ствари.

Мали МИЋА

Кра-Кра! уређује Паја Патак

СРЕЋА У НЕСРЕЋИ

Паја: Рајо, чујем да си се данас купао у реци иако сам ти то забранио. Је ли то истина?

Раја: И јесте и није. Знаш, кад сам прелазио преко моста, спотакао сам се и пао у реку.

Паја: Шта! Онда си сигурно оквасио своје ново одело?

Раја: Нисам. Срећом, имао сам толико времена да га скинем и оставим на мосту.

УТЕХА

Паја грди свог сестрића Гају:

— Ја видим да теби не вреди говорити. На једно уво ти уђе, а на друго изиђе.

— Немој да се љутиш, ујка-Пајо, — умирује га Гаја. — Да је природа хтела друкчије, имали бисмо само по једно уво!

ЖИРАФА И КИЈАВИЦА

Учитељ на часу природописа говорио о жирафи, али Влаји ипак није било све јасно, па зато, чим је дошао кући, пита свог ујака:

— Реци ми, ујка-Пајо, кад жирафа оквасимноге, после колико ће дана добити кијавицу?

WALT DISNEY МАЛИ ХИЈАВАТА

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" Штампарско-издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Текући рачун број 102-Т-82, пошт, фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 500, полугодишња 250 динара, за иностранство годишња 760, полугодишња 380 динара. Рукописи се не враћају.